

קנת' לסלי שטאוב

על ידי ב"כ משרד עוה"ד ורד כהן

להלן: (" העותר")

- נגד -

משרד התחבורה - רשות הרישוי, רשות הספנות והנמלים

על ידי ב"כ עוה"ד מפרקליטות מחוז מרכז (אזרחי)

להלן: ("המשיבה")

מהות התביעה: חוקתית, כספית, חוזית, נזיקית, עשיית עושר ולא במשפט.
סכום התביעה : 22,000 ₪ לעותר וכל סכום עתידי שיתגבש עבור כל חברי הקבוצה.

עתירה מנהלית ייצוגית

1. מוגשת בזאת עתירה מנהלית במסגרתה בית המשפט הנכבד מתבקש לקבוע כדלקמן :

א. לקבוע, שלפי סעיף 10(א) וסעיף 14(א) (1) לחוק התובענות, כי הקבוצה שבשמה מתנהלת העתירה הייצוגית תהייה "כל מי ששילם אגרות בחינה למשיבה ושילם עבור הקורס לקבלת תעודת משיט לבית ספר לשיט, כתוצאה מהחלטה שגויה שלא מאשרת המשך לימוד הקורס העיוני /או לגשת לבחינה המעשית בשל התעלמות מהאישור הרפואי שהוגש למשיבה בתחילת ההתקשרות לבחון האם הם כשירים מבחינה רפואית לקבל תעודת משיט".

ב. לקבוע, ובהתאם לסעיף 14(א) (2) לחוק את העותר כתובע ייצוגי ואת עו"ד ורד כהן כב"כ כל חברי הקבוצה המיוצגת, התלמידים.

ג. להגדיר, ובהתאם לסעיף 14(א) (3), את עילת התביעה והשאלות העובדתיות והמשפטיות המשותפות לחברי הקבוצה המיוצגת, כפי שמוגדר ומפורט בעתירה זו.

ד. לקבוע את הסעד לתביעה הייצוגית בהתאם לסעיף 14(א) (4) לחוק התבענות וכי הסעד יהיה בדרך של פיצוי והשבה לכל מי שלמד בבית ספר לשיט לקבלת תעודת משיט ושילם עבור הקורס ועבור אגרות בחינה ששולמו למשיבה שלא כדין, כתוצאה מהחלטה שגויה שניתנה ללא סמכות ובניגוד לתקנה 18 מתקנות הספנות (ימאים) (משטי כלי שיט קטנים), תשנ"ח - 1998. קרי, בהיעדר עיגון חוקי.

ה. לקבוע, כי ביטול המשך לימוד הקורס העיוני /או השתתפות בבחינה המעשית, יום לפני עקב בחינת המצב הרפואי מחדש, לא תקינה, והמשיבה תהיה חייבת בתשלום אגרות הבחינות ששולמו ובתשלום שכר הלימוד במלואו ששולם לבית הספר לשיט, וזאת עקב היות ההחלטה מקפחת חסרת תוקף, אשר דינה להיות בטלה מעיקרה.

ו. להורות על השבת סכום התמורה המלא ששולם ע"י העותר ויתר חברי הקבוצה, התלמידים, לבית הספר לשיט בגין הקורס אותו רכשו מבית הספר לשיט בהסתמך על ההחלטה הראשונה של המשיבה, כי מבחינה רפואית הם כשירים ללימודי הקורס לקבלת תעודת משיט, כמפורט בהרחבה להלן, בצירוף ריבית והפרשי הצמדה, החל ממועד התשלום ועד השבת הסכום במלואו מהמשיבה.

ז. להורות בנוסף על פיצוי סמלי בגין עוגמת הנפש שנגרמה לתלמידים שנאלצו לעבור שוב את הבחינות העיוניות ו/או את הכנה לבחינה המעשית בעקבות אותה החלטה שגויה שניתנה במהלך השנתיים התקופה בה התלמידים צריכים לסיים את הקורס לקבלת תעודת משיט.

2. לקבוע, כי הסעדים המבוקשים הם סעד כספי וסעד הצהרתי, כמפורט להלן:

א. השבת כל הכספים שנגבו שלא כדין מתוך הטעית העותר ו/או חברי הקבוצה, התלמידים, בגין תשלום אגרות בחינה ועלות הקורס ששולם לבית הספר לשיט. קרי, מדובר בתשלומים שנעשו מתוך הסתמכות על החלטה שניתנה בניגוד לתקנות הספנות (ימאים) (משיטי כלי שיט קטנים), תשנ"ח - 1998 לפיכך, נגבו שלא כדין ויש להחזירם בתוספת ריבית והצמדה כחוק.

העותר טוען, כי בעניינו המשיבה הסכימה להשיב את אגרת הבחינות אך עקב שינוי הטפסים לתשלום בדואר ולמרות שהוגשו למשיבה המספרים הסידוריים של הספחים ששולמו בדואר, עד הגשת עתירה זו קיבל העותר החזר תשלום עבור אגרת בחינה אחת בלבד.

מצ"ב טופס בקשה להחזר תשלום מיום 16.4.15 שנשלח מטעם העותר למשיבה מסומן **נספח א'** וכן מצ"ב הודעת תשלום מיום 11.12.16 בגין החזר התשלום עבור אגרה בחינות שעל פניו לא מומשו ע"י העותר למרות שעבר את הבחינות בהצלחה מסומן **נספח ב'**.

ב. סעד הצהרתי: לקבוע ולהצהיר, כי המשיבה אינה רשאית להמשיך ולשלול מהעותר ויתר חברי הקבוצה, התלמידים, את האפשרות להשלים בתוך שנתיים את הקורס העיוני ו/או לגשת לבחינה המעשית יום לפני הטסט בטענה שאין הם כשירים לקבל תעודת משיט בעקבות מצבם הרפואי.

הנספחים המצורפים לעתירה מנהלית ייצוגית זו מהווים חלק בלתי נפרד ממנה.

כל ההדגשות בעתירה זו הוספו על ידי הח"מ אלא אם צוין במפורש אחרת.

פתח דבר:

3. עניינה של עתירה זו, בהחלטה של רשות שניתנה בניגוד לסעיפים 18 (א) ו- 18 (ב) לתקנות הספנות (ימאים) (משיטי כלי שיט קטנים), תשנ"ח - 1998 (להלן: "התקנות"). על פי החלטה שניתנה נימנע מהעותר ויתר חברי הקבוצה, התלמידים ו/או עוכבו בתהליך ו/או נדחה בתהליך ו/או לא קיבלו את תעודת המשיט וזאת למרות שהחל מההתקשרות הראשונה לקבלת תעודת משיט המשיבה קבעה, כי הם עומדים בתנאים הנדרשים לקבלת תעודת משיט כשהחלטתה מסתמכת גם על המסמכים הרפואיים שהוגשו למשיבה.
4. בתקציר יטען, כי סעיפים 18(א) ו-18(ב) לתקנות מופנים לבעל תעודת משיט ולא לתלמיד המבקש לקבל תעודת משיט. קרי, אין התקנות מופנות לתלמידים שטרם קיבלו תעודת משיט ושהחלטה בעניינם תקפה לשנתיים (מועד סיום הקורס על פי התקנות) ועל כן, לא קמה להם גם החובה לדווח על שינוי במצב הרפואי שלהם עד לסיום הקורס וטרם קבלת תעודת המשיט.
5. העותר טוען, כי עתירה זו באה להביא לשינוי "בנוהג" הקיים אצל המשיבה בעניין שלילת זכאות התלמידים לסיים את הקורס במלואו בתוך שנתיים בעקבות בחינת המצב הרפואי שלהם מחדש במהלך הקורס וזאת, בנוסף לפיצוי הכספי.
6. העותר טוען, כי לכאורה המשיבה מונעת ביודעין את הגישה לבחינה העיונית ו/או המעשית בגלל מצב רפואי שהיה ידוע לה בתחילת ההתקשרות של העותר, החלטה שניתנה על ידה בניגוד לתקנות וללא סמכות שבדין.

מיהות הצדדים ורקע עובדתי:

7. העותר, יליד 1953, פנה בתחילת ההתקשרות ללימודי קורס סקיפר בבית ספר לשיט למשיבה, בבקשה לקבל תעודת משיט אליה צרף את הטפסים והמסמכים הרפואיים הנדרשים וזאת, כדי לבדוק האם הוא עומד בתנאים הנדרשים של המשיבה לקבל אישור להתחיל ללמוד את הקורס הנדרש לקבלת תעודת משיט.
מצ"ב בקשה לקבל תעודת משיט שהוגשה מטעם העותר למשיבה מסומן נספח ג'.
8. העותר טוען, כי מצבו הרפואי הועלה והוצג בפני המשיבה ואושר עוד בטרם נרשם סופית בבית ספר לשיט שיא גל כדי לעבור את הקורס הנדרש לקבלת תעודת משיט.
9. העותר טוען, כי תקופת הלימודים המחייבת לסיום לימוד הקורס הוא שנתיים על פי התקנות שבפרק זמן זה על העותר ושאר חברי הקבוצה, התלמידים, לעבור ארבעה מבחנים עיוניים:

ימאות, ניווט מכשירים, מכונה וניווט חופי שבסיומם יש לעבור שבוע מעשי בים עם מדריך מבית הספר לשיט כהכנה למבחן המעשי (טסט).

10. העותר עבר את כל ארבעת המבחנים העיוניים בהצלחה ונרשם לשבוע המעשי בים, הכנה הנדרשת לפני הבחינה המעשית.

11. יום לפני הבחינה המעשית, העותר עודכן ע"י בית הספר לשיט שיא גל, כי המשיבה שוללת את זכאותו לגשת לבחינה המעשית עקב מצבו הרפואי שלא השתנה ושהיה ידוע למשיבה עוד בתחילת התקשרות לפני שנתיים. כתוצאה מכך, תשלומי העותר בגין אגרות בחינה ובגין הקורס שלמד לכאורה לא מומשו הואיל, ועברו שנתיים מיום תחילת הלימודים בבית ספר לשיט הווה אומר שהעותר יאלץ לעבור את הקורס מהתחלה ולשלם שוב בגינו ובגין אגרות בחינה וזאת אם מצבו הרפואי בארץ יאפשר לעותר להיות כשיר לקבל את תעודת המשיט.

מצ"ב מכתב תשובה מטעם המשיבה בעניין פניית העותר בנושא ביטול בחינה מעשית ומניעת קבלת תעודת משיט מסומן נספח ד'.

12. המשיבה משרד התחבורה - רשות הרישוי, רשות הספנות והנמלים (להלן: "רשות הרישוי") היא הרשות המוסמכת להגדרתה בסעיף 1 לתקנות הספנות (ימאים) (משיטי כלי שיט קטנים), תשנ"ח - 1998 (להלן: "התקנות") והיא מוסמכת על פי סעיף 18 (א) לתקנות להתלות תעודת משיט למי שכבר יש תעודת משיט בעקבות פגם שנתגלה בבריאות של משיט ועל פי סעיף 18 (ב) לתקנות להתלות תעודת משיט למי שכבר אוחז בתעודת משיט עקב אי דיווח על מצב רפואי אם השתנה למשיבה.

13. הטעם העיקרי עליו הסתמכה המשיבה הינו כקבוע בסעיף 18 (א) לתקנות. העותר טוען, כי על פי סעיף 18 לתקנות לא קמה למשיבה הזכות לשלול מהעותר ושאר חברי הקבוצה, התלמידים, לסיים את הקורס. קרי, במהלך השנתיים שזהו פרק הזמן הנדרש לסיים הקורס, נשללה זכאותם עקב מצב רפואי לגשת למבחן העיוני ו/או המבחן המעשי וזאת, למרות שאין הם אוחזים בתעודת משיט אותה ניתן להתלות או לבטל.

14. העותר טוען, כי כבר מן האמור נמצא, כי המשיבה חוטאת בשלושה דברים:

א. החטא האחד הוא מתן פרשנות מרחיבה למונח בעל תעודת משיט בסעיף 18 לתקנות.

העותר ויתר חברי הקבוצה בדעה, כי על פי תקנה 18 לתקנות ניתן להתלות תעודת משיט למי שמחזיק בתעודת משיט ומצבו הרפואי השתנה מאז קבלת תעודת המשיט ו/או לא דיווח על כך למשיבה.

העותר טוען, כי אין הכוונה לתלמידים שקיבלו אישור על סמך המסמכים הרפואיים, כי הם עומדים בתנאים הנדרשים לקבלת רישיון משיט להירשם ללמוד את הקורס בבית הספר לשיט בארץ ולסיים אותו בתוך שנתיים על פי התקנות ומכאן, העותר מוסיף וטוען, כי ההחלטה הראשונית שניתנה ע"י המשיבה על סמך המסמכים הרפואיים שהוגשו לה תקפה לשנתיים בלבד מיד עם סיום לימודי הקורס שאז, המשיבה תוכל לבחון בשנית את המצב הרפואי של התלמיד שסיים את הקורס ולהחליט אם להתלות או לא קבלת תעודת משיט.

ב. החטא השני הוא הסתמכות על סעיף 18 בתקנה, שלא כדין.

העותר ויתר חברי הקבוצה בדעה, כי היה על המשיבה לאפשר להם השלים את לימוד הקורס עליו שילמו במיטב כספם ורק בסיומו לבחון את כשירותו של התלמיד מחדש לקבל את תעודת המשיט עקב מצב רפואי אם השתנה. הרי, תהליך קביעת המצב הרפואי יכול להיות הליך מייגע וארוך תוך הצגת מסמכים רפואיים ו/או חוות דעת אם יהיה צורך לערער על החלטה מנהלית המסתמכת על מצב רפואי כפי שנהוג בענפים אחרים כגון ביטוח לאומי, ענף התחבורה ועוד.

בהקשר זה העותר טוען בנוסף, כי על פי התקנות לא עומדת לעותר ויתר חברי הקבוצה האופציה להגיש ערר מסודר מגובה בחוות דעת רפואית שיבחן כראוי בוועדת חריגים לנושאי הסמכות למשיטים. העותר ויתר חברי הקבוצה התבקשו להגיש מסמכים רפואיים שנשלחו שוב ליועץ הרפואי ששלל מלכתחילה את זכאותם לקבלת תעודת משיט שדעתו, אשר אינה נתמכת במסמך רפואי, נשלחה ליועצת המשפטית שהנחתה את המנהל הקודם באגף כלי שיט להוציא מכתב דחייה לעותר בהתאם.

מצ"ב מכתב החלטה סופית מטעם המשיבה מיום 9.7.2017 לפיו חוות הדעת בעניינו של העותר הועברו שוב לאותו יועץ רפואי שקבע, כי אין שינוי בהחלטת המשיבה בדבר אי הכשירות הרפואית לקבלת תעודת משיט שבעניינו של העותר ניתן להמיר את הרישיון האירופאי שברשותו לרישיון ישראלי כפי שיופרט בהמשך מסומן נספח ה'.

ויצוין ויודגש, כי בהרכב ועדת החריגים לנושאי הסמכות למשיטים, על פי התקנות כלל לא יושב רופא מוסמך ואין הועדה מוסמכת לדון במצב הרפואי של המשיטים. להשוואה יש לשים לב, כי בוועדת ערר בבטיחות בדרכים יושבים שלושה רופאים מתוך רשימה שאישר שר התחבורה בהתייעצות עם שר הבריאות.

ג. החטא השלישי הוא עצם הקביעה הגורפת שניתנה ע"י המשיבה במהלך הלימודים העיוניים ו/או יום לפני הבחינה המעשית לפיה אין העותר ויתר חברי הקבוצה התלמידים כשירים רפואית לקבל תעודת משיט עוד בטרם סיימו את קורס במלואו בתוך שנתיים.

העותר ויתר חברי הקבוצה בדעה, כי הסתמכותם על החלטת המשיבה הובילה אותם לשלב ממיטב כספם לבית ספר לשיט כדי לעבור את הקורס לקבלת תעודת משיט. החלטת המשיבה לשלול מהעותר ויתר חברי הקבוצה את האפשרות לסיים את הקורס מובילה למצב אבסורד בו הם יאלצו לעבור שוב מחדש את כל הבחינות העיוניות ו/או את הבחינה המעשית מאחר ועד שמצבם הרפואי ייבדק ע"י המשיבה יעברו שנתיים מיום תחילת הלימודים.

15. לפיכך, העותר טוען, כי על המשיבה לפעול בעניין הרפואי של המשיטים בארץ תוך בחינת המצב בארצות אחרות ולהשוואה יש לשים לב, כי בענף כלי רכב יש תקנות מפורשות שדנות בעניין הרפואי של הנהגים בארץ.

16. העותר טוען, כי המוטו של משרד התחבורה נדרש גם לענף השיט: קביעת כשרות רפואית לנהיגה הנה אומנות הנעה בין תקנים להנחיות רפואיות. כאשר בתחומים מסוימים ההתניה חלוטה ומעוגנת בהנחיות, ובחלקה מותרת לשיקול הדעת הרפואי של הנבדק.

17. הנחת יסוד היא שכל אדם יודע מה נכון לו ולתחלואה שלו לרבות התרופה והמינון הנכון שלה, הנחה זו עומדת גם מבחן משפטי במקרה דנן לאור העובדה שהמערער מחזיק כעת ברישיון משיט אירופאי שם למד לקבלת התעודה לאחר שנדחה סופית ע"י המשיבה. ויצוין, שמצבו הרפואי לא השתנה. להשוואה, בארה"ב כל אחד ואחת יכולים להשיט כלי שיט מאחר ואין דרישה לעבור קורס לקבלת רישיון משיט על כן, גם המצב הרפואי של המשיטים לא נבדק כלל.

18. העותר קיבל ייעוץ משפטי אשר לפיו הובהר, כי מעשיה של המשיבה אינם חוקיים ועומדים בניגוד למנהל תקין ובהעדר עיגון מסודר בעניין המצב הרפואי של השייטים בחוק.

19. העותר טוען, כי לכאורה נסיבות העתירה דנן חושפת רובד משמעותי וחשוב מאוד, איך באמת ההחלטות מתקבלות אצל המשיבה.

20. מסתבר שהמשיבה נהגה כך כלפי העותר וכל חברי הקבוצה הייצוגית, התלמידים, עד לאחרונה כאשר נשללה זכאותו של תלמיד נוסף לגשת לבחינה המעשית כמקרה דנן והעניין הובא לטיפולו של המנהל החדש שמונה לאגף כלי שיט קטנים ומשיטים ובמה דברים אמורים:

21. במהלך כתיבת עתירה מנהלית זו נשללה זכאותו של תלמיד נוסף לגשת לבחינה המעשית יום לפני כמקרה העותר דנן. התלמיד קיבל את הידיעה מבית הספר לשיט פוסידון יום לפני הטסט. לפיכך, פנה לבאת כוח העותר שתסייע לו בעניין.

מצ"ב מכתב מיום 31.7.2018 מטעם המשיבה שנשלח לתלמיד בבקשה להציג מסמכים רפואיים שיבחנו ע"י היועץ הרפואי מסומן נספח ו'.

22. באת כוח העותר פנתה למנהל באגף כלי שיט בטיעונים והבהרות כנטען בעתירה זו ובהתאם המנהל החדש ראה לנכון לאשר לתלמיד קודם כל לגשת לבחינה המעשית ולאחר מכן הובהר, כי יבחן מצבו הרפואי שוב בעקבות המידע שהגיע למשיבה בעניין מצבו הרפואי עליו הוא לא דיווח. קרי, רק לאחר שיעבור את הטסט אז יוחלט ע"י המשיבה, אם להעניק לתלמיד תעודת משיט או לא ו/או להתלות תעודת משיט קיימת בעניינו של התלמיד עקב אי דיווח על שינוי במצבו הרפואי למשיבה.

מצ"ב מכתב מיום 16.8.2018 שנשלח מטעם באת כוח העותר בעתירה דגן למנהל החדש באגף כלי שיט ברספ"ן מסומן נספח ז'.

23. יצוין, כי ביום 3.9.2018 התלמיד עבר את הטסט בהצלחה אך כעת, הוא נמצא מול שוקת שבורה הואיל, ולמרות שהוגשו מסמכים רפואיים עדכניים, כי הוא כשיר פיזית להשיט יאכטה היועץ הרפואי של המשיבה עדיין שולל את זכאותו. החלטה זו של היועץ הרפואי מועברת כאמור לעיל ליועצת המשפטית שמעבירה אותה למנהל האגף למתן תשובה לתלמיד. ויצוין, כי באת כוח העותר פנתה לקבל את ההחלטה של הרופא נתמכת במסמך רפואי כמקובל בענפים אחרים אך עד הגשת עתירה זו לבית המשפט הנכבד טרם התקבל המסמך הרפואי אליו התלמיד יוכל להתייחס ולערר על מצבו הרפואי.

ונשאלת השאלה, למי מוגש הערר שיבחן וידון במצב הרפואי של התלמיד/משיט לאור הנטען בסעיף 14 ב לעיל ?

מצ"ב מכתב מיום 12.9.2018 שנשלח מטעם בא כוח העותר בעתירה דגן למנהל החדש באגף כלי שיט מסומן נספח ח'.

24. העותר טוען, כי לא ניתן לתקוף החלטה מנהלית בעניין רפואי הקובעת, כי התלמיד אינו כשיר לקבל תעודת משיט עקב מצב רפואי בערכאות שיפוטיות כפי שהפנה בעבר המנהל הקודם באגף כלי שיט את העותר בעתירה זו שלמותר לציין, החלטתה זו המפנה לערכאות שיפוטיות ניתנה כאמור ע"י היועצות המשפטיות של המשיבה ללא סמכות חוקית וללא עיגון בחוק.

מצ"ב מכתב דחייה בגין אי כשירות רפואית שנשלח לעותר ביום 10.11.2016 מטעם המשיבה באמצעות המנהל הקודם באגף כלי שיט, מר עמרם בן ישי, המפנה את העותר לערכאה שיפוטית בטענה שההחלטה הדוחה מתן תעודת משיט עקב מצב רפואי היא החלטה מנהלית מסומן נספח ט'.

25. לפיכך, העותר טוען, כי על המשיבה להתקין תקנות שיוספו לתקנות הספנות (ימאים) (משיטי כלי שיט קטנים), תשנ"ח – 1998 שיקבעו בנוסף, כי תלמיד שנפגע מהחלטה רפואית מטעם המשיבה השוללת את זכאותו לקבל תעודת משיט יוכל לפנות בערר לוועדת חריגים לנושאי הסמכות למשיטים בה ישבו שלושה רופאים. נראה, כי אז על החלטת הרופאים בוועדת חריגים יהיה ניתן לתקוף בערכאות שיפוטיות כמקובל בענפים אחרים בעניין משפטי בלבד.

הנזק לעותר ולחברי הקבוצה, התלמידים:

26. הנזק שנגרם לעותר הנו על סך 22,000 ש"ח בגין תשלום עבור לימוד הקורס ששילם לבית ספר לשיט ובגין אגרות בחינה ששולמו למשיבה.

מצ"ב טופס הדפסת תמונות שיקים שניתנו למשיבה עבור תשלום בגין אגרות בחינה מסומן נספח י' וכן מצ"ב טופס הרשמה לקורס משיטי יאכטות מבית הספר לשיט שיא גל וקבלה עבור תשלום בגין עלות הקורס מסומן נספח יא'.

27. להערכת העותר הנזק לחברי הקבוצה מסתכם בכמה מיליוני שקלים. הערכת העותר הנה למיטב הידיעה המתבססת על אומדן זהה פחות או יותר, בהנחה שהרבה תלמידים בארץ נפגעו מהחלטה שגויה של המשיבה שניתנה ללא עיגון חוקי במהלך השנים האחרונות.

הטיעון המשפטי:

28. חוק תובענות ייצוגיות – שנכנס לתוקף בשנת 2006, נועד להסדיר באופן ממצה את הדינים החלים על הגשת תביעות ייצוגיות בישראל.

29. המטרות שביסוד החוק מפורטות בו בסעיף 1, וכוללת בין השאר את המטרות של "אכיפת הדין והרתעה מפני הפרתו", "מימוש זכות הגישה לבית המשפט", "מתן סעד הולם לנפגעים מהפרת הדין", "ניהול יעיל, הוגן וממצה של תביעות".

30. חוק תובענות ייצוגיות מתיר הגשת תביעה בעניינים המנויים בתוספת השנייה לחוק, או בעניינים בהם נקבע בהוראת חוק מפורשת, כי ניתן להגיש תביעה ייצוגית. כאמור בסעיף 3 (א) לחוק: "לא תוגש תובענה ייצוגית אלא בתביעה כמפורט בתוספת השנייה או בעניין שנקבע בהוראת חוק מפורשת כי ניתן להגיש בו תובענה ייצוגית".

31. התוספת השנייה לחוק כוללת רשימה של עילות בהן ניתן להגיש תביעה ייצוגית. לענייננו העילה הקבועה בסעיף 11 לתוספת היא הרלוונטית: "תביעה נגד רשות להשבת סכומים שלא כדין, כמס, אגרה או תשלום חובה אחר".

32. סעיף 4 לחוק תובענות ייצוגיות קובע את רשימת הזכאים להגיש בקשה לאישור תביעה ייצוגית, על המבקש להצביע על קיומה של עילת תביעה באחד העניינים המנויים בתוספת השנייה וכן להראות, כי התביעה מעוררת שאלות מהותיות על עובדה ומשפט המשותפות לכלל חברי קבוצת העותרים. על המבקש להראות כי עומדת לו עילת תביעה נגד המשיבים, וכי עילת התביעה מעוררת שאלות משותפות של עובדה ומשפט לכלל חברי קבוצת התובעים.

33. בהקשר להוכחת הנזק, החוק קובע, כי די בהוכחת גרימה של נזק ברמה לכאורית, כאמור בסעיף 4(ב)1 לחוק: "בבקשה לאישור שהוגשה בידי אדם כאמור בסעיף קטן 1(א) – די בכך שהמבקש יראה, כי לכאורה נגרם לו נזק".

34. התנאים לאישור תביעה ייצוגית מנויים בסעיף 8 (א) לחוק הקובע, כי בית המשפט רשאי לאשר תובענה ייצוגית, אם מצא שהתקיימו כל אלה:

א. התובענה מעוררת שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפת לכלל חברי הקבוצה, ויש אפשרות סבירה שהן יוכרעו בתובענה לטובת הקבוצה.

ב. תובענה ייצוגית היא הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקת בנסיבות העניין.

ג. קיים יסוד סביר להניח, כי עניינם של כלל חברי קבוצת התלמידים ייוצג וינוהל בדרך הולמת ובתום לב, המשיבים לא רשאים לערער או לבקש לערער על החלטה בעניין זה.

35. בהתאם לטענות העותר שפורטו לעיל, ברור כי עומדת לעותר עילת תביעה אישית כנגד המשיבה, וכי נגרם לו לכאורה נזק ממוני.

36. חובת ההשבה הריאלית, ידועה ומעוגנת במשפט הישראלי והחובה קמה ומחייבת את הצד שפעל שלא כדין.

37. לענייננו יש באישור התביעה הייצוגית כדי להגשים את המטרות שצוינו לעיל, יש בה בכדי לתרום משמעותית להרתעה של המשיבה מלפגוע בצורה חמורה בתלמידים המבקשים ללמוד קורס על מנת לקבל תעודת משיט במקרים כדוגמת המקרה נשוא עתירה מנהלית זו.

38. תובענה זו הנה הכרחית על מנת לממש את זכאותם לפיצוי של חברי הקבוצה כלפי המשיבה.

39. לעניין הייצוג ההולם, ב"כ העותר מבטיחה להעמיד לרשות הקבוצה ייצוג משפטי ככל שיידרש על מנת לממש את זכויות החברים בקבוצה והנה בעלת ניסיון ותק בעריכת דין עשר שנים, סקיפריית מנוסה, הבקיאה ברזי החוק הדין וההליך.

40. העתירה הנ"ל הוגשה בתום לב בידי העותר, אשר נפגע בצורה בוטה וקשה מהחלטה של המשיבה שניתנה ללא עיגון חוקי והמעוניין לזכות בפיצוי המגיע לו וכן לפעול על מנת להרתיע את המשיבה מפני מעשים דומים בעתיד.

41. העותר טוען, כי פעולותיה של המשיבה ומחדליה כמתואר לעיל גרמו לו ולחברי הקבוצה נזק כמפורט לעיל. בית המשפט הנכבד מתבקש לחייב את המשיבה להטיב את נזקם של חברי הקבוצה באמצעות החזר תשלום בגין אגרות בחינה ובגין תשלום עבור הקורס שנלמד בבית הספר לשיט שלמותר לציין, גם הסתמכו על החלטת המשיבה וקיבלו בהתאם את העותר ויתר חברי הקבוצה ללימודים בבית ספרם.

42. הטעיית התלמידים, העותר וחברי הקבוצה, כי אין הם כשירים רפואית לקבל תעודת משיט ולהפסיק את המשך הלימוד בקורס טרם סיום תקופת השנתיים בהצגת מצגי שווא לפיהם המשיבה פועלת כדין על פי סעיף 18 לתקנות כפי שעולה ממכתבי הדחייה שניתנו לעותר והמצורפים לעתירה זו הנה התנהגות המהווה חוסר תום לב.

43. המשיבה התעשרה שלא כדין על חשבונם של העותר חברי הקבוצה, התלמידים, ועשיית עושר שלא במשפט.

44. העותר טוען, כי רשות מנהלית אשר עמדה, או הועמדה, על פגם שנפל בהחלטה שיצאה מתחת ידה, רשאית לעתים ואף חייבת לבטל את החלטתה או לשנותה, ככל הדרוש לתיקון הפגם שבו לקתה. אך בגדר שיקוליה לביטולה או לשינויה של החלטה קודמת, חייבת הרשות להביא בחשבון את השפעת ההחלטה המבטלת, או המתקנת, על המציאות אשר נוצרה בעקבות החלטתה המקורית. משנרכשו זכויות מכוח ההסתמכות על החלטה הראשונה, או אף נוצרו ציפיות לגיטימיות למימושן של זכויות.

45. כאלו, שוב אין הרשות, בגדר החלטתה מתקנת- רשאית להתעלם מהן. ככלל, "לא הרי ביטול רישיון, שכבר ניתן כהרי מתן רישיון חדש" (השופט ויתקון בבג"ץ 113/52 זקס נ' שר המסחר והתעשייה. הרציונל שביסוד עקרון זה חל, לא רק על החלטות הנוגעות להענקת רישיונות ולביטולם, אלא גם על החלטות מנהליות אחרות. כדברי פרופ' זמיר "... אין ההבדל בעניין רישיונות, אלא הוא משתרע בדרך כלל על מקרים של שינוי או ביטול החלטות. המכנה המשותף, המייחד מקרים אלה, הוא הפגיעה בזכות מוקנית ובצפייה לגיטימית" (י' זמיר הסמכות המנהלית (כרך ב) (10), בעמ' 1002).

46. מכאן שעל הרשות מנהלית - המשיבה, מוטל, לא פעם, להכיר בזכות שנרכשה בהסתמך על החלטה שגויה, הגם שאלמלא ההחלטה רשאית הייתה הרשות שלא להעניק או להכיר בה (ראה: בג"ץ 3406/91 בבלי ואח' נ' היועץ המשפטי לממשלה ואח', (3) דברי השופט ברק, עמ' 10-11.

47. השופט ברנזון החיל על עניין כזה את הכלל שלפיו "אין מתקנים עוול בעוול" (בג"ץ 292/61 בית אריזה רחובות בע"מ נ' שר החקלאות ואח' (5) בעמ' 31.

48. המקרה שלפנינו, מהווה דוגמה מובהקת למקרים שבהם מתחייב איזון, בין עניינם המוצדק של הרשויות והציבור בתיקון הפגם בהחלטה המנהלית לבין עניינם (שאף הוא מוצדק) של התלמיד, העותר, לממש את הזכות שהוענקה לו מכוח ההחלטה הראשונית לפיה הוא עומד בתנאים לקבלת תעודת משיט ולאפשר לו לסיים את הקורס ולגשת לבחינה המעשית ורק לאחר מכן להתלות את קבלת התעודה לאחר בחינת מצבו הרפואי מחדש.

49. לבית הספר, אין צורך לומר, לא היה כל חלק בגרימת הפגמים שנפלו בהליכי אישור קבלתו של העותר ושאר חברי הקבוצה התלמידים ללימוד הקורס לקבלת תעודת משיט על פי התקנות. בתי הספר לשיט בארץ נענו לאישור המשיבה לקבל את העותר ושאר חברי הקבוצה כתלמידים לקורס משעמדו בדרישות הקבלה לאישור שכל אחד ואחת הרוצים ללמוד נדרשים לעשות ובתוך כך להגיש מסמכים לרבות אישור רפואיים (מצב רפואי ובדיקת עיניים) למשיבה.

50. העותר טוען, כי עם תחילת הלימודים הוא ושאר חברי הקבוצה הלכו ונהיו תלמידים מן המניין. בכך קמה להם הזכות מכוח הבטחה שלטונית ברורה ומיוסדת היטב, כי יותן לו להמשיך את הלימוד לקבלת תעודת משיט במסגרת הקורס עד לסיומו ולגשת למבחן המעשי (טסט) בתוך שנתיים.

51. יצוין, כי המאזן בהתליית תעודת משיט בכל הנוגע לשיקולי הרשות בעניין הרפואי נוטה לצד האזרח כרגע לאור המצב המשפטי הלקוני בעניין וכן גם בשלב של לימוד הקורס לקבלת תעודת משיט. עם זאת, הלכה היא, כי טעות מהותית שהביאה את המשיבה להעניק תעודת משיט יכולה בדרך כלל להצדיק ביטול תעודת המשיט, או לחודשו, במיוחד אם מבקש תעודת המשיט נושא באחריות לטעות. יצוין, כי מצבו הרפואי של העותר דנן לא השתנה כלל ויאמר ויוזכר, כי העותר מחזיק בתעודת משיט אירופאית והינו שט בים הפתוח ממרינה למרינה.

52. העותר טוען, כי חשיבות רבה יש לשאלה מהי נפקות הטעות. שנפלה בהליך המנהלי- אם הטעות הובילה את המשיבה לקבל החלטה מחוץ לתחום סמכותה או באופן אחר, בניגוד לדין, או שמא ההחלטה, אף שלדעת המשיבה היא בלתי רצויה, עדיין היא חוקית.

53. העותר טוען, כי בנסיבות דנן ההחלטה לחזור מן ההבטחות הקודמות, משום שהן נתגלו כמוטעות וכבלתי שקולות, תהיה החלטה אמיצה של המשיבה, ואין צידוק חוקי לאפשר למשיבה להמשיך ולבצע החלטות מוטעות, שניתנו בשעתן ללא שיקול דעת מעמיק וללא ראיית הדברים באספקלריה ציבורית רחבה.

54. העותר מבקש מבית המשפט הנכבד לבחון את החלטתה של המשיבה באספקלריה משפטית.

55. העותר לא מבקש מבית המשפט להחליף את שיקול דעתה של המשיבה בשיקול דעתן אלא יבחן, אם שיקול הדעת של המשיבה עומד באמות המבחן שנקבעו לקשירתה של משיבה להחלטתה והם: האם ההחלטה ניתנה תחת סמכות? האם הייתה למשיבה כוונה להקנות לה תוקף משפטי? האם המשיבה בעלת יכולת למלא אחריה? והאם אין צידוק חוקי לשנותה או לבטלה? וזאת, במיוחד שבנסיבות דנן השיקול במתן ההחלטה מלכתחילה אין לו מקור בדין הקיים.

הוראות הדין המקיימות את עילת התביעה:

56. דיני עשיית עושר ולא במשפט: המשיבה גבתה מהעותר ומיתר חברי הקבוצה אגרות בחינה שלא היה לה כל זכות לעשות כן והתעשרה שלא כדין על חשבון העותר ויתר חברי הקבוצה.

57. המשיבה חייבת להשיב לכל הקבוצה את כל הכספים אשר נגבו ושלא כדין.

58. המשיבה לא יכולה להיות פטורה מהשבה מכוח סעיף 2 לחוק עשיית עושר, נוכח חסרון הכיס שנגרם לקבוצה, השבת הכספים מהווה תמריץ והרתעה שבא להגשים עקרון בסיסי בתובענות ייצוגיות.

59. מטרתה של ההשבה חשובה על מנת להגביר את אמון הציבור בשלטון החוק.

60. העותר טוען, כי המשיבה נהגה בחוסר תום לב ובחוסר סבירות שאין לה סמכות בדין והכל בהעדר עיגון בחוק.

61. גבייתה של המשיבה מהווה רשלנות, כאשר התעלמה מהוראות התקנות והחוק שכבר קיימים, מדובר בהפרת חובת זהירות והמיומנות הסבירה שמוטלת על הרשות, לרשות יש חובת זהירות כלפי הציבור שגבתה מהם תשלום מס שאינו מעוגן בחוק.

סכום ההשבה:

62. על המשיבה להשיב לעותר ולכל חברי הקבוצה את כל תשלומי אגרות הבחינות שנגבו ושנגבים שלא כדין.

63. בנוסף על המשיבה להשיב את מלוא הסכום ששולמו לבית ספר לשיט ע"י העותר ויתר חברי הקבוצה, בצרוף הפרשי הצמדה וריבית לפי החוק.

אישור התובענה הייצוגית:

64. הבקשה מוגשת בהתבסס על חוק התובענות הייצוגיות, התשס"ו – 2006.
65. גודל הקבוצה מצדיק הגשת העתירה המנהלית כייצוגית, מדובר בתלמידים בארץ הלומדים בבתי ספר לשייט לקבל תעודת משיט "הזרים" זה לזה. בנוסף, גם הנזק שנגרם לכל אחד מחברי הקבוצה אשר מוערך ב 22,000 ₪ שקלים מצדיק את אישור העתירה כתביעה ייצוגית.
66. אישור התביעה כייצוגית יחסוך אלפי תביעות משפטיות נפרדות בעילות דומות כנגד המשיבה.
67. העותר טוען, כי הינו מייצג את כלל הקבוצה בצורה הולמת ובתום לב, במטרה להביא להפסקת "הנוהג" הקיים ולהשבתם של כל הכספים אשר התברר, כי המשיבה גבתה מהעותר ומחברי הקבוצה שלא כדין ובניגוד לחוק ולהלכה.
68. בהתאם לסעיף 22 לחוק התובענות הייצוגיות, מתבקש בית המשפט הנכבד לפסוק לעותר גמול מיוחד, ובהתאם לסעיף 23 לחוק התובענות, מתבקש בית המשפט הנכבד לפסוק שכ"ט עו"ד בשיעור ריאלי וגבוה בתוספת מע"מ.
69. העותר טוען, כי יש לו עילה אישית וכי עילתו משותפת לו ולכל חברי הקבוצה, התלמידים הלומדים בבתי ספר לשיט בארץ.
70. העותר טוען, כי השאלות המהותיות של המשפט משותפות למבקש ולשאר חברי הקבוצה.
71. בענייננו ברור, כי התביעה הייצוגית היא הדרך היעילה למקרה שבנדון, ואלה הן הסיבות בעיקרן:
- א. השאלות העובדתיות הנן זהות לכל חברי הקבוצה.
 - ב. השאלות המשפטיות שיש לבררן פשוטות וזהות ביחס לחברי הקבוצה.
 - ג. הדרישה להחזר אגרות בחינה ועלות הקורס לקבלת משיט מגיע לכל אחד מחברי הקבוצה ולכן, לא משתלם להם להגיש תביעה נפרדת על אחת כמה וכמה כשמדובר ברשות מנהלית מבוססת כדוגמת המשיבה שנדרשת כעת לנצל את משאביה לבחינת הנושא הרפואי של המשיטים בארץ.
 - ד. לא משתלם לחבר קבוצה להגיש תביעה בודדת ואישית, ישלם אגרה ניכרת ביחס לסכום הנתבע, בנוסף להוצאות אחרות רבות.

ה. הגשת תביעות רבות מהווה עומס רב על המערכת המשפטית, לעומת זאת הגשת תובענה ייצוגית תביא להוצאה אחת.

ו. אי אישור התביעה כייצוגית עלול להעביר מסר ברור למשיבה, כי היא אינה חייבת להקפיד ולדקדק בקוצו של יוד במתן החלטותיה. אקט ההשבה וההתרעה חשוב במקרה של המשיבה.

ז. אי אישורה של הבקשה כייצוגית יעביר מסר למשיבה, כי היא רשאית להמשיך ולנהוג כלפי התלמידים הלומדים בבתי ספר לשיט בארץ כפי שנהגה בכל הקשור לעניין העתירה הנ"ל.

ח. קיים אינטרס ציבורי, כי רשות מנהלית מטעם המדינה לא תנצל לרעה את כוחה וכי כוחה והתנהגותה של גוף זה צריך להיות מוגבל ומפוקח.

72. לאור כל האמור לעיל, מתבקש בית המשפט הנכבד לאשר את העתירה המנהלית הנ"ל כתובענה ייצוגית, להורות כמבוקש, וכן לחייב את המשיבה בהוצאות העתירה המנהלית לרבות גמול לעותר ושכ"ט עו"ד ומע"מ כחוק.

עו"ד ורד כהן

ב"כ העותר